

P A A S W A K E

Serie Opstaan en verdergaan

Van de hand van de Griekse schrijver Nikos Kazantzakis verscheen in 1948 het boek: Christus wordt weer gekruisigd , een aantal jaren later gevolgd door de film. De roman vertelt hoe het net Pasen is geweest. In een Grieks dorp komen de notabelen bijeen om te besluiten wie volgend jaar een rol zal krijgen in het passiespel. De schaapsherder Manolios wordt uitverkoren om Jezus te spelen, want hij heeft, net als Jezus, 'een honingblond baardje' en is 'een beetje zweverig'. De plaatselijke gipsvreter accepteert met veel tegenzin de rol van Judas en de wulpse dorpsweduwe krijgt de rol van Maria Magdalena.

Kort daarop arriveert er een grote groep vluchtelingen in het dorp op zoek naar 'grond om wortel te schieten'. De notabelen moeten niets van de nieuwkomers hebben en hitsen de dorpingen op door ze te verjagen naar een nabijgelegen rotsige berg. Aanvankelijk is Manolios een toeschouwer aan de zijlijn, maar langzaam vaart in hem en zijn vrienden die tot discipelen zijn benoemd de geest. Hun rol wordt steeds meer hun identiteit. Manolios voelt, zo staat er, 'een zoete last en mystieke huivering' en besluit, samen met zijn vrienden, de vluchtelingen te helpen. Dat stuit op forse weerstand van de even kwaadaardige als hedonistische notabelen . De standpunten verhardden zich, de messen worden geslepen maar Manolios weet van geen wijken. Hij wordt alleen maar standvastiger en rebeler en dan slaat de vlam in de pan. Manolios moet zijn onverschrokken optreden bekopen met de dood. De film eindigt, anders dan het boek, met een scene waarin een jongen aan de priester vraagt of Manolios echt gestorven is. Laat me een verhaal vertellen zegt de priester. "Op een dag kwam een engel naar de aarde. De duivel viel hem aan en sneed hem in tweeën maar nu waren er twee engelen. De duivel viel daarop beide engelen aan en hakte hen in stukken maar weer verdubbelde hun aantal". En dan besluit de priester met de woorden: "Je kunt Manolios niet doden. Hij is dat wat het beste is in ons. En wat het beste is in ons kan niet sterven".

Waarom vertel ik dit aangrijpende verhaal? Omdat het een verhaal is over transformatie. Van angst naar moed. Van je voegen naar de macht naar verzet tegen onrecht. Van conformisme naar idealisme. Van onverschilligheid naar bevlogenheid. Omdat het voor mij daarover gaat in deze gemeenschap en in het leven. Ons leven. Mijn leven. Om te worden wat je nog niet was. Op opnieuw te beginnen. Om te doen wat je eerder niet durfde.

Waarom vertel dit aangrijpende verhaal nog meer? Omdat het net als veel evangelieverhalen een verhaal is van schijnbare paradoxen. De groten blijken klein, de kleinen groots. De eersten zullen de laatsten zijn en de laatsten de eersten. Alleen door alles op te geven kan het hoogste bereikt worden. De verliezer wint.

Pasen spant de kroon als het gaat om paradoxen. Het is een onmogelijk prachtverhaal. Hij die vrijdag nog bespuwd, bespot en vernederd wordt en sterft terwijl de aarde zich in duisternis hult, herrijst drie dagen later in het volle licht. De dode staat op.

Pesach, het woord voor het joodse paasverhaal betekent overgang, doorgang. Vannacht vertellen en vieren we het verhaal van een overgang, een transformatie. We vieren de tussentijd van het donker naar het licht. Van het lijden naar het leven. Van sterven naar opstaan. Het laatste woord is aan het leven, niet aan de dood. En met leven wordt bedoeld alles wat rechtvaardig, barmhartig, goed is. Zoals met dood wordt bedoeld, alles wat dat niet is: bitterheid, cynisme, hoogmoedig, egoïsme, hebzucht, machtsbelustheid. Pasen hier en nu is een verhaal dat ons aanspoort onszelf en elkaar te bevrijden van alles wat ons knecht, op te staan tegen de dood in ons en om ons heen. Ik denk aan de woorden van de priester over Manolios. 'Hij is wat het beste is in ons en dat beste kan niet sterven.' Deze nacht vol symboliek is een aansporing om het slechte te verruilen voor het mindere slechte en het minder slechte voor het goede en het goede voor het betere en het betere voor het beste. Het is een uitnodiging het duister de rug toe te keren en nieuwe stappen te zetten op de weg van het licht, om een beetje als Manolios te worden. Niet door ons een hoogblond baardje en een beetje zweverigheid aan te meten, maar door ons, zoals hij, te laten inspireren door de radicale geest van Jezus. Vannacht spreken we de hoop uit dat we zelf een van die mensen mogen worden, in beweging en vol bewogenheid. die door het lijden heen uitgroeien tot dragers van licht. Vroeger werd er met Pasen een litanie van heiligen gezongen, lichtdragers uit vervlogen tijden. Mensen die een glimp hebben opgevangen van hoe de wereld bedoeld is en al hun talent, geestkracht, denkkraft vindingrijkheid en creativiteit hebben aangewend om die wereld dichterbij te brengen. Vandaag zou ik een kleine litanie van moderne heiligen, eigentijdse lichtdragers willen prevelen: De Poolse frater Maximilian Kolbe, die tijdens de Tweede Wereldoorlog –bij een vergeldingsactie van de Duitsers- vrijwillig de plaats van een medegevangene innam; Stanislav Petrov, de Sovjetmilitair die in jaren tachtig een Derde Wereldoorlog wist te voorkomen door tegen de orders van zijn superieuren in te gaan. Of dichterbij in de tijd : Bruno Sergusa, de burgemeester van Lampedusa, de onverschrokken burgers in Myanmar, de Congolese arts Denis Mukwege die met gevaar voor eigen leven verkrachtte vrouwen helpt, of nog dichterbij: al die mannen en vrouwen die op de vierkante meter lichtdragers zijn. Frits ter Kuyle die in de Bijlmer al twintig jaar uitgeprocedeerde vluchtelingen opvangt in zijn huis, of onzichtbaarder maar onmisbaar zoals mijn overleden moeder.

En aan deze ketting kan iedereen zijn eigen kralen rijgen. Mensen die je hebben geïnspireerd, bemoedigd, op het spoor van bevrijding gezet, veranderd, in wier geest je nu probeert te leven. Laten we een moment stil staan bij wie dat voor ons waren of zijn.

Er is nog een reden waarom ik het verhaal van de transformatie van Manolios vertel. Omdat we vannacht dopen en ook dopen gaat over transformatie. De doop is een rituele bevestiging van een keuze. Voor of door jou gemaakt. De keuze om deel uit te maken van een groep mensen die horen bij dat ideaal van leven groter dan de dood, licht sterker dan duisternis en 'bij God is niets onmogelijk'. Die ervoor kiezen om te geloven en te hopen tegen beter weten in, niet bang te zijn, niet bitter, niet haatdragend maar wel radicaal, rechtvaardig en liefdevol. Als we dopen heiligen we je leven, we spreken de hoop uit dat je mag groeien in soepele, solidaire, volhardende liefde. Dopen is wijden, inwijden in deze gemeenschap, inwijden in het visioen van een nieuwe wereld, inwijden in deze traditie van grote, verheven, aanstekelijke, moeilijke prachtverhalen die van dit visioen getuigen.

Dat je van godswegen geboren bent, ontzagwekkend gemaakt, naar hem toe, dat vieren we vannacht. Zoals we ook vieren dat we elk uur kunnen worden wie en wat we nog niet waren.
Wat een genade.

Colet van der Ven

We lazen: Exodus 20 en Lucas 24:1-12

Colet van der Ven is bereikbaar via 'lt@dominicusamsterdam.nl' ('tav Colet van der Ven').